

**ІНТЕГРАЦІЯ
ПРИНЦИПІВ
ЦИРКУЛЯРНОЇ
ЕКОНОМІКИ У
ДІЯЛЬНІСТЬ
СОЦІАЛЬНИХ
ПІДПРИЄМСТВ**

КІЧУК Н.В.,
*кандидат економічних наук, доцент
кафедри економіки, права та управління бізнесом*

ДОБРОВА Н.В.,
*кандидат економічних наук, доцент
кафедри економіки, права та управління бізнесом
Одеського національного економічного університету
(м. Одеса)*

У статті досліджується інтеграція принципів циркулярної економіки у діяльність соціальних підприємств в умовах сталого розвитку та сучасних соціально-економічних викликів. Циркулярні підходи у соціальному підприємстві набувають особливої актуальності в умовах економічної нестабільності, екологічних загроз і зростання суспільного запиту на відповідальні моделі господарювання.

Інтеграція циркулярних підходів у діяльність соціальних підприємств відкриває можливості для повторного використання ресурсів, скорочення відходів, розвитку екологічно відповідального виробництва та формування нових моделей споживання. Це підвищує стійкість підприємств, зміцнює локальні економічні системи та сприяє розвитку інноваційних соціально-економічних ініціатив. Результати дослідження свідчать, що інтеграція принципів циркулярної економіки сприяє трансформації традиційних бізнес-моделей у більш стійкі та ресурсоефективні системи. Зокрема, впровадження таких практик, як перероблювання, повторне використання, екодизайн та замкнені виробничі цикли, дозволяє соціальним підприємствам знижувати витрати, оптимізувати використання ресурсів і мінімізувати негативний вплив на довкілля. Водночас циркулярні підходи посилюють соціальну функцію підприємств через створення додаткових можливостей працевлаштування для вразливих груп населення та сприяють розвитку місцевих громад.

Встановлено, що поєднання соціального підприємництва та циркулярної економіки створює синергетичний ефект, забезпечуючи одночасне досягнення економічних, соціальних та екологічних цілей. Попри зазначені виклики, інтеграція циркулярних принципів розглядається як стратегічний напрям підвищення ефективності та стійкості соціальних підприємств.

Отримані результати підтверджують, що принципи циркулярної економіки здатні суттєво підвищити рівень сталості та конкурентоспроможності соціальних підприємств, сприяючи довгостроковому соціально-економічному розвитку та збереженню довкілля.

Ключові слова: соціальне підприємництво, циркулярна економіка, сталий розвиток, ресурсоефективність, циркулярні бізнес-моделі, екологічна сталість, соціальний вплив.

Табл.: 1. Рис.: 1. Літ.: 11.

**INTEGRATION OF CIRCULAR ECONOMY PRINCIPLES INTO THE
ACTIVITIES OF SOCIAL ENTERPRISES**

KICHUK Nadiia,
*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
of the Department of Economics, Law and Business Management*

INTEGRATION OF CIRCULAR ECONOMY PRINCIPLES INTO THE
ACTIVITIES OF SOCIAL ENTERPRISES © 2026 by KICHUK Nadiia,
DOBROVA Nataliia is licensed under CC BY 4.0

The article examines the integration of circular economy principles into the activities of social enterprises in the context of sustainable development and contemporary socio-economic challenges. Circular approaches in social entrepreneurship are becoming particularly relevant amid economic instability, environmental threats, and the growing societal demand for responsible business models.

The integration of circular approaches into the activities of social enterprises creates opportunities for the resource reuse, waste reduction, the development of environmentally responsible production, and the formation of new consumption models. This enhances the resilience of enterprises, strengthens local economic systems, and promotes the development of innovative socio-economic initiatives.

The results of the study demonstrate that the integration of circular economy principles contributes to the transformation of traditional business models into more sustainable and resource-efficient systems. In particular, the implementation of practices such as recycling, reuse, eco-design, and closed-loop production enables social enterprises to reduce costs, optimize resource consumption, and minimize environmental impact.

It has been established that the combination of social entrepreneurship and circular economy creates a synergistic effect, ensuring the simultaneous achievement of economic, social, and environmental goals. However, the study also identifies key barriers to implementation, including limited financial resources, insufficient institutional support, and lack of the specialized competencies. Despite these challenges, the integration of circular principles is defined as a strategic direction for increasing the efficiency and resilience of social enterprises.

The findings confirm that circular economy principles can significantly enhance the sustainability and competitiveness of social enterprises, contributing to long-term socio-economic development and environmental protection.

Key words: social entrepreneurship, circular economy, sustainable development, resource efficiency, circular business models, environmental sustainability, social impact.

Tabl.: 1. Fig.: 1. Ref.: 11.

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації економіки, посилення екологічних викликів та зростання соціальних дисбалансів актуалізується необхідність пошуку нових моделей господарювання, здатних забезпечити одночасне досягнення економічних, соціальних та екологічних цілей. Однією з таких моделей є циркулярна економіка, що передбачає раціональне використання ресурсів, мінімізацію відходів та формування замкнених виробничих циклів. Водночас соціальне підприємництво виступає ефективним інструментом вирішення суспільно значущих проблем, поєднуючи підприємницьку діяльність із соціальною місією.

Попри зростання інтересу до зазначених концепцій, питання їх поєднання залишається недостатньо дослідженим. На практиці соціальні підприємства функціонують в умовах обмежених ресурсів, підвищених ризиків та відсутності належної інституційної підтримки, що ускладнює впровадження циркулярних підходів у їхню діяльність. Крім того, відсутність чітких методичних підходів до інтеграції принципів циркулярної економіки та оцінки їх ефективності стримує розвиток таких практик.

Таким чином, виникає науково-практична проблема обґрунтування можливостей і механізмів інтеграції принципів циркулярної економіки у діяльність соціальних підприємств із метою підвищення їх ефективності, стійкості та соціального впливу в умовах сучасних викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика інтеграції принципів циркулярної економіки у діяльність підприємств різних секторів економіки активно досліджується закордонними та вітчизняними науковцями та знаходить відображення у численних наукових працях.

Так, науковці М. Вронка-Посьпех (M. Wronka-Pośpiech) і С. Тваруг (S. Twaróg) [1] досліджують інтеграцію циркулярної економіки через аналіз практичних кейсів соціальних підприємств як драйверів «зеленої трансформації», тоді як У. Вільяльба-Егіулус (U. Villalba-Eguiluz), М. Сахакян (M. Sahakian), С. Гонсалес-Хаметт (C. González-Jamett) та Е. Ечеваррета (E. Etxezarreta) [2] розглядають її з позицій соціальної та солідарної економіки, наголошуючи на принципах достатності, обмеженого прибутку та пріоритеті соціально-екологічної цінності.

Зокрема, у дослідженні У.Я. Андрусів та Г.О. Зелінської [3] визначено ключові напрями трансформації корпоративної соціальної відповідальності в умовах переходу до циркулярної моделі розвитку. О.А. Сич [4] розглядає циркулярну економіку як основу формування ефективних стратегій корпоративної соціальної відповідальності, наголошуючи на можливостях раціонального використання ресурсів, зменшення екологічного навантаження та створення нових економічних можливостей. С.Ф. Легенчук, Д.М. Захаров та Т.П. Назаренко [5] досліджують інтеграцію принципів циркулярності у систему нефінансової звітності підприємств, наголошуючи на необхідності переходу від лінійних до замкнених виробничих моделей, що передбачають повторне використання ресурсів і мінімізацію відходів. Н.І. Горбаль та Ю.Р. Ломага [6] обґрунтовують, що циркулярна економіка виступає ключовою основою сталого розвитку підприємств, оскільки забезпечує раціональне використання ресурсів, мінімізацію відходів і формування замкнених виробничих циклів, що, у сукупності, сприяє підвищенню екологічної та економічної ефективності бізнесу.

Попри значну кількість наукових праць у сфері циркулярної економіки та підприємництва взаємозв'язок саме соціального бізнесу та циркулярної економіки залишається недостатньо опрацьованим. Відсутня цілісна методологія інтеграції принципів циркулярності з урахуванням специфіки соціальних підприємств та їх подвійної природи. Недостатньо розробленими є практичні механізми впровадження циркулярних бізнес-моделей, а також інструменти оцінки їх ефективності, зокрема з урахуванням соціального ефекту. Обмеженою залишається й емпірична база досліджень, що ускладнює кількісне обґрунтування результатів. Крім того, потребує подальшого вивчення вплив інституційного середовища на розвиток циркулярних підходів у соціальному підприємстві. Отже, наявні наукові прогалини зумовлюють необхідність формування комплексного підходу до інтеграції принципів циркулярної економіки у діяльність соціальних підприємств.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад інтеграції принципів циркулярної економіки у діяльність соціальних підприємств, а також визначення ключових напрямів і переваг їх упровадження з метою підвищення економічної ефективності, соціального впливу та екологічної стійкості таких суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній науковій думці циркулярна економіка розглядається як одна з ключових моделей забезпечення сталого розвитку, що базується на ефективному використанні ресурсів, скороченні обсягів відходів та формуванні замкнених виробничих циклів. У широкому розумінні циркулярна економіка визначається як економічна система, спрямована на максимальне подовження життєвого циклу продукції, матеріалів і ресурсів шляхом їх повторного використання, ремонту, відновлення та перероблювання. Така модель протиставляється лінійній економіці «видобути – виробити – використати – утилізувати» та передбачає створення доданої вартості через мінімізацію втрат ресурсів і формування відновлюваних циклів виробництва та споживання. Її інтеграція у діяльність соціальних підприємств дозволяє поєднати екологічну частину з розв'язанням соціальних проблем, що сприяє підвищенню ефективності функціонування таких суб'єктів господарювання та зміцненню їх конкурентних позицій.

Аналіз наукових підходів свідчить про різноманітність трактувань сутності інтеграції принципів циркулярної економіки. Більшість дослідників розглядають її як процес трансформації бізнес-моделей, спрямований на досягнення економічних, екологічних і соціальних ефектів одночасно (табл. 1).

Таблиця 1

Різнманітність поглядів науковців на інтеграцію циркулярної економіки у діяльність підприємств

№ п/п	Автор	Підходи до інтеграції принципів циркулярної економіки у діяльність підприємств
1	2	3
1	М. Вронка-Посьпех (M. Wronka-Pospiech) і С. Тваруг (S. Twaróg) [1]	Інтеграція принципів циркулярної економіки в діяльність соціальних підприємств створює виражений синергетичний ефект, який посилює їхню роль у процесах «зеленої» трансформації економіки та розв'язання соціальних проблем. Такий ефект досягається через одночасне поєднання економічної ефективності, екологічної відповідальності та соціальної інклюзії, зокрема шляхом упровадження ресурсоефективних виробничих моделей, розвитку коротких ланцюгів постачання, скорочення відходів і викидів, а також створення робочих місць для вразливих груп населення.
2	У. Вільяльба-Егіулус (U. Villalba-Eguiluz), М. Сахакян (M. Sahakian), С. Гонсалес-Хаметт (C. González-Jamett) та Е. Ечеваррета (E. Etxezarreta) [2]	Інтеграція принципів циркулярної економіки в діяльність підприємств у межах соціальної та солідарної економіки формує глибокий синергетичний ефект, який виходить за межі суто ресурсоефективності та спрямований на досягнення соціально-екологічної справедливості. Такий ефект забезпечується через орієнтацію підприємств на принципи достатності, обмеженого прибутку та пріоритету суспільного блага, що дозволяє зменшувати надмірне споживання, мінімізувати негативний вплив на довкілля та водночас посилювати соціальну інтеграцію.
3	Андрусів У.Я., Зелінська Г.О. [3, с. 52]	Інтеграція принципів циркулярної економіки в діяльність підприємств формує значний синергетичний ефект, що підсилює позитивний внесок бізнесу у розв'язання соціальних проблем завдяки одночасному досягненню економічних, екологічних і соціальних цілей. Це відбувається через упровадження ресурсоефективних бізнес-моделей та відповідальних управлінських практик.

1	2	3
4	Сич О.А. [4]	Інтеграція принципів циркулярної економіки в діяльність підприємств передбачає формування суспільної цінності через перероблювання, повторне використання та раціональне використання ресурсів. Такий підхід сприяє збереженню природних ресурсів і зменшенню викидів парникових газів та рівня забруднення довкілля.
5	Легенчук С.Ф., Захаров Д.М. та Назаренко Т.П. [5, с. 45]	Інтеграція принципів циркулярної економіки виступає важливим фактором розвитку нефінансової звітності підприємств, оскільки сприяє підвищенню прозорості їхньої діяльності, розширенню розкриття інформації про екологічні та соціальні аспекти, а також формуванню більш комплексної системи оцінки сталого розвитку бізнесу.
6	Горбаль Н.І., Ломага Ю.Р. [6, с. 10]	Інтеграція принципів циркулярної економіки сприяє підвищенню ресурсоефективності, зменшенню негативного впливу на довкілля та формуванню довгострокових конкурентних переваг через упровадження замкнених виробничих циклів і відповідальних бізнес-практик.
7	Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (далі – ЮНІДО) [7]	Інтеграція принципів циркулярної економіки у діяльність підприємств виступає альтернативою традиційній лінійній економічній моделі, за якої ресурси використовуються максимально довго для отримання найбільшої вигоди, а відходи повертаються назад у виробничий цикл, що дозволяє надавати використаним матеріалам нове життя.

Джерело: сформовано авторами на основі [1-7]

Аналіз представлених у таблиці підходів дає підстави стверджувати, що науковці розглядають інтеграцію принципів циркулярної економіки як важливий напрям трансформації діяльності суб'єктів господарювання незалежно від сфери їхнього функціонування.

Стрімкий розвиток інноваційних технологій у сучасних умовах формує нові вимоги до функціонування соціального підприємництва. В умовах посилення конкурентного середовища ефективно ведення господарської діяльності потребує адаптації до нових моделей розвитку, зокрема через інтеграцію принципів циркулярності [7]. Концепція економіки замкненого циклу сприяє модернізації виробничих процесів та впровадженню сучасних технологій завдяки раціоналізації використання ресурсів, скороченню обсягів забруднення, формуванню екологічної культури та збереженню природного середовища [8, с. 68].

У сучасній науковій літературі соціальне підприємництво розглядається як специфічна форма господарської діяльності, що поєднує досягнення економічних результатів із вирішенням суспільно значущих проблем. На відміну від традиційного бізнесу, головною метою соціального підприємства є створення соціальної цінності, тоді як отримання прибутку виступає інструментом забезпечення фінансової стійкості та подальшого розвитку.

Соціальне підприємництво базується на принципах інноваційності, самофінансування, соціальної спрямованості та реінвестування прибутку у досягнення соціальної місії. Воно охоплює широкий спектр діяльності – від працевлаштування вразливих груп населення до вирішення екологічних проблем і розвитку місцевих громад. Важливою особливістю таких підприємств є поєднання підприємницьких підходів із соціальною відповідальністю, що формує їх подвійний економіко-соціальний характер.

В Україні соціальне підприємництво перебуває на етапі активного становлення та розвитку. За експертними оцінками, станом на 2023 рік в країні

функціонувало близько 800–1000 соціальних підприємств, що свідчить про суттєве зростання порівняно з попереднім десятиліттям, коли їх кількість не перевищувала 150–200 одиниць [9, с. 32-37]. Водночас відсутність офіційного правового статусу соціального підприємства ускладнює ведення точної статистики та обмежує можливості державної підтримки. Характерною рисою діяльності соціальних підприємств є їх орієнтація на працевлаштування вразливих категорій населення. За різними оцінками, частка таких працівників у структурі зайнятості соціальних підприємств може становити від 30% до 70%, що підтверджує їх вагомий роль у забезпеченні інклюзивного розвитку та соціальної інтеграції [9, с. 33]. Сектор соціального підприємництва демонструє поступове зростання в умовах сучасних викликів, зокрема воєнного стану, внутрішньої міграції та економічної нестабільності. Значним стимулом розвитку виступає міжнародна підтримка: у 2024–2025 роках обсяги грантового фінансування та програм технічної допомоги для соціальних підприємств зросли більш ніж у 2 рази [9, с. 34]. Водночас цифровізація економіки сприяє розширенню можливостей соціальних підприємств через використання онлайн-платформ, електронної комерції та цифрових інструментів управління.

Таким чином, соціальне підприємництво в Україні є важливим елементом сучасної соціально-економічної системи, що поєднує економічну діяльність із розв'язанням актуальних суспільних проблем та має значний потенціал для подальшого розвитку в умовах трансформації економіки. Орієнтація на досягнення сталого розвитку через поєднання економічних, соціальних та екологічних цілей вибудовує взаємозв'язок соціального підприємництва та циркулярної економіки. Обидві концепції передбачають відхід від традиційної лінійної моделі господарювання та формування нових підходів до використання ресурсів і створення цінності. Це особливо актуально в умовах глобальних дисбалансів ресурсоспоживання, адже, за сучасними оцінками, щорічне використання матеріальних ресурсів у світі перевищує 100 млрд тонн, тоді як лише близько 6,9% із них повертаються у повторний економічний обіг, що свідчить про значний потенціал розвитку циркулярних моделей [7]. Соціальне підприємництво, будучи спрямованим на вирішення суспільно значущих проблем, природно інтегрує принципи циркулярної економіки, оскільки вони дозволяють одночасно досягати соціального ефекту та підвищувати ресурсну ефективність діяльності. Зокрема, використання практик повторного використання, перероблювання, апсайклінгу та екодизайну створює додаткові можливості для зниження витрат і формування нових джерел доходу, що є критично важливим для соціальних підприємств. Водночас значення таких підходів підтверджується глобальними тенденціями: у світі станом на 2020 рік функціонували близько 10 млн соціальних підприємств, які забезпечують зайнятість понад 200 млн осіб, а у секторах циркулярної економіки зайнято понад 120 млн осіб, що підкреслює значний потенціал поєднання соціального та циркулярного складників [10, с. 96].

Таким чином, інтеграція принципів циркулярної економіки у діяльність соціальних підприємств не лише підвищує їх економічну стійкість, але й посилює соціальний вплив, створюючи нові можливості для інклюзивного розвитку, зайнятості та екологічної трансформації економіки. Циркулярна

економіка розширює інструментарій соціального підприємництва, забезпечуючи перехід від розв'язання окремих соціальних проблем до формування системних рішень. Зокрема, створення замкнених виробничих циклів сприяє не лише зменшенню екологічного навантаження, але й відкриває можливості для працевлаштування вразливих груп населення у сферах перероблювання, ремонту, повторного використання ресурсів та надання сервісних послуг. Синергія цих двох підходів проявляється у формуванні інклюзивних та екологічно орієнтованих бізнес-моделей, що забезпечують одночасне створення економічної, соціальної та екологічної цінності. Такий підхід дозволяє соціальним підприємствам підвищувати власну фінансову стійкість, зменшувати залежність від зовнішнього фінансування та ефективніше реагувати на сучасні виклики. Отже, інтеграція принципів циркулярної економіки у соціальне підприємництво є важливим напрямом трансформації економічної діяльності, що сприяє формуванню більш стійких, інклюзивних та інноваційних моделей розвитку. Проте при впровадженні принципів циркулярної економіки існує певний перелік проблем, із якими стикаються соціальні підприємства в сучасних умовах економіки України та інших країн.

По-перше, суттєвою проблемою є обмежений доступ до фінансових ресурсів. Упровадження циркулярних моделей потребує початкових інвестицій у технології перероблювання, модернізацію виробничих процесів та екологічні інновації, що є складним для соціальних підприємств через їх низьку рентабельність і соціальну спрямованість. Це підтверджується тим, що лише близько 20–25% соціальних підприємств у світі мають стабільний доступ до інституційного фінансування або інвестиційних ресурсів, тоді як решта залежать від грантів та короткострокової підтримки [1].

По-друге, спостерігається недостатній рівень інституційної підтримки. Відсутність чітких державних стимулів, податкових пільг та спеціалізованих програм підтримки циркулярної економіки ускладнює адаптацію таких підходів у діяльності соціальних підприємств. У країнах, де такі механізми відсутні або розвинені слабо, рівень упровадження циркулярних практик залишається значно нижчим, а глобально – станом на 2025 р. – лише приблизно 30% країн мають комплексні політики циркулярної економіки, що обмежує поширення відповідних бізнес-моделей [1].

По-третє, важливим обмеженням є дефіцит знань і компетенцій. Управління циркулярними бізнес-моделями потребує спеціалізованих навичок у сфері ресурсоефективності, екодизайну, управління відходами та сталого розвитку, які поки що недостатньо поширені серед соціальних підприємців. За даними міжнародних досліджень, на 2024 рік лише близько 35% підприємців у сфері малого та середнього бізнесу мають базову підготовку з принципів сталого розвитку, що свідчить про значний освітній розрив [1]. Четвертою проблемою є складність інтеграції циркулярних процесів у наявні бізнес-моделі. Перехід від лінійної до замкненої моделі виробництва вимагає трансформації логістичних ланцюгів, зміни підходів до постачання ресурсів та взаємодії з партнерами. Водночас лише менше ніж 40% компаній у світі у 2023 році впровадили хоча б одну циркулярну практику у свою операційну

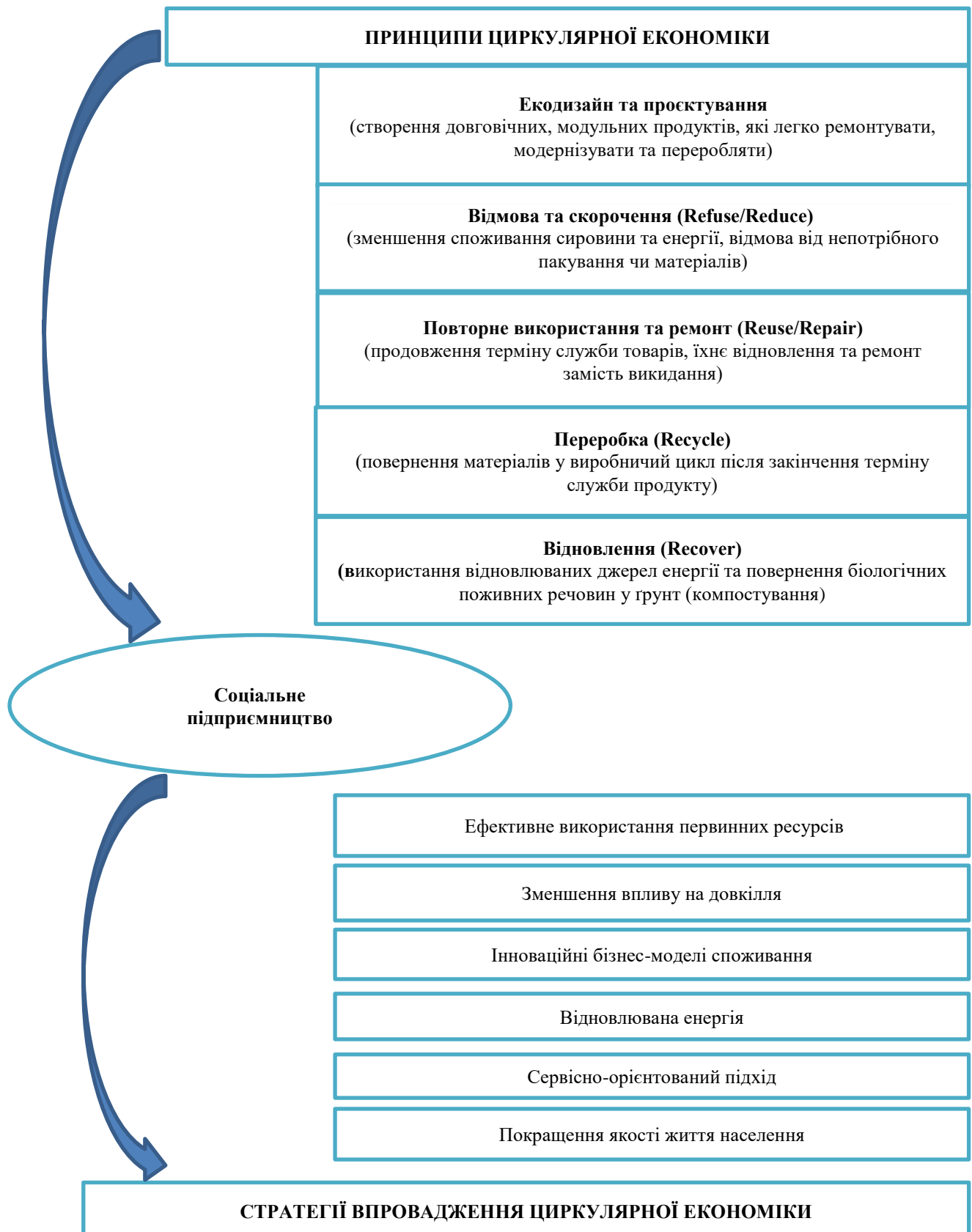
діяльність, що демонструє повільний темп структурних змін у глобальній економіці [2]. Крім того, існують ринкові бар'єри, зокрема недостатній рівень попиту на продукцію, виготовлену за принципами циркулярної економіки, а також низька обізнаність споживачів щодо її переваг. Окремою проблемою є відсутність ефективних методик оцінки результативності циркулярних практик у соціальному підприємстві, що ускладнює вимірювання їх економічного, екологічного та соціального ефекту. Це підтверджується тим, що навіть у країнах ЄС станом на 2024 рік лише близько 40–45% соціальних та екологічно орієнтованих підприємств використовують системні показники оцінки сталого впливу (*impact measurement frameworks*), тоді як решта застосовують фрагментарні або якісні підходи без єдиної стандартизації [7]. Таким чином, запровадження принципів циркулярної економіки у діяльність соціальних підприємств супроводжується комплексом фінансових, інституційних, освітніх та ринкових обмежень, подолання яких потребує системного підходу та узгоджених дій з боку держави, бізнесу та громадського сектору. Лише за умови розвитку фінансових інструментів підтримки, підготовки фахових кадрів, формування нормативної бази та впровадження стандартизованих методик оцінки впливу можна забезпечити повноцінну інтеграцію циркулярних практик у соціальне підприємництво та підвищити їхню ефективність і масштабованість.

На нашу думку, інтеграція принципів циркулярної економіки у діяльність соціальних підприємств являє собою безперервний процес, що охоплює всі етапи руху ресурсів – від їх залучення та розподілу до повторного перероблювання та створення нових продуктів із соціальною цінністю. Це дозволяє не лише вирішувати соціальні та екологічні проблеми, але й забезпечувати фінансову стійкість підприємств та їх подальше масштабування (рис. 1).

Такий підхід сприяє переходу від традиційної лінійної моделі «виробництво – споживання – утилізація» до відновлювальної системи господарювання, що є ключовою передумовою сталого розвитку підприємств. В Україні вже сформувався певний практичний досвід використання принципів циркулярної економіки у діяльності соціальних підприємств, хоча ці процеси поки що мають переважно фрагментарний характер і реалізуються на рівні окремих ініціатив.

Зокрема, одним із найбільш відомих прикладів є ініціатива «Україна без сміття» (*Waste Management Station*), яка поєднує екологічну та соціальну місії. Діяльність цього проєкту спрямована на впровадження системи сортування та перероблювання відходів, розвиток екологічної культури населення та популяризацію відповідального споживання. Таким чином реалізуються ключові принципи циркулярної економіки – скорочення відходів, повторне використання ресурсів та їх повернення у виробничі цикли [9, с. 35].

Ще одним прикладом є соціально-екологічні ініціативи у сфері перероблювання та управління відходами, які функціонують у форматі громадських або соціальних підприємств у різних містах України. Такі організації забезпечують збір вторинної сировини, її первинне перероблювання та залучення отриманих ресурсів до повторного використання, одночасно створюючи соціальний ефект через залучення населення та працевлаштування окремих категорій громадян.

Рис. 1. Основні стратегії впровадження циркулярної економіки в діяльність соціальних підприємств

Джерело: розроблено авторами на основі [6, 11]

У сфері креативних індустрій прикладом циркулярного підходу є соціальні ініціативи типу апсайклінг-майстерень, зокрема проєкти на зразок

«Laska», які займаються повторним використанням одягу, його перероблюванням та створенням нових виробів. Такі підприємства поєднують екологічну частину зі створенням робочих місць та розвитком соціальної інклюзії.

Також в Україні функціонують соціальні пекарні та виробничі ініціативи (наприклад, соціальні майстерні та реабілітаційні підприємства), які впроваджують принципи раціонального використання ресурсів, мінімізації харчових відходів та локального виробництва. Вони забезпечують не лише економічну діяльність, але й соціальну підтримку вразливих груп населення.

Отже, наявні приклади свідчать, що соціальні підприємства в Україні вже поступово інтегрують елементи циркулярної економіки, зокрема через перероблювання відходів, повторне використання ресурсів та апсайклінг.

Водночас ці практики ще не є системними, що вказує на значний потенціал для їх масштабування та інституційного закріплення у національній економіці [10, с. 101].

До основних переваг інтеграції принципів циркулярної економіки у діяльність соціальних підприємств можна віднести:

1. Підвищення економічної ефективності. Раціональне використання ресурсів, упровадження практик перероблювання та повторного використання матеріалів дозволяє зменшити витрати на закупівлю сировини та енергоресурсів. Використання відходів, як вторинних ресурсів, сприяє скороченню витрат і зменшенню навантаження на довкілля. Отже, забезпечується збереження природного капіталу та зниження негативного екологічного впливу на довкілля.

2. Зміцнення фінансової стійкості. Функціонування на засадах замкнених циклів знижує залежність підприємств від коливань цін на ресурси та перебоїв у ланцюгах постачання. Це сприяє формуванню більш стабільної економічної моделі діяльності. Завдяки цьому досягається підвищення системної ефективності через формування взаємопов'язаних виробничих процесів.

3. Зростання рівня довіри та репутаційного капіталу. Соціальні підприємства, що поєднують розв'язання соціальних проблем із дотриманням екологічних стандартів, формують позитивний імідж та підвищують рівень довіри з боку споживачів, партнерів та інвесторів. Тож, посилюється соціальний ефект діяльності завдяки поєднанню соціальної місії та екологічної відповідальності.

4. Розширення можливостей розвитку та створення робочих місць. Циркулярні бізнес-моделі (ремонт, перероблювання, спільне використання ресурсів) є більш трудомісткими, що сприяє створенню нових робочих місць. Важливим аспектом є також проектування продукції з урахуванням можливості її повторного використання, ремонту та перероблювання протягом усього життєвого циклу. Отже, підвищується ефективність використання ресурсів і створюються нові економічні можливості.

5. Розвиток інноваційного потенціалу. Інтеграція принципів циркулярної економіки стимулює пошук нових бізнес-моделей, зокрема сервісних рішень типу «продукт як послуга», що сприяє підвищенню конкурентоспроможності.

Соціальне підприємництво виступає джерелом інноваційних рішень для подолання соціально-економічних проблем.

6. Екологічні переваги. Зменшення обсягів відходів і повторне використання матеріалів сприяють скороченню викидів та зниженню рівня забруднення довкілля. Раціоналізація ресурсоспоживання також дозволяє зменшити енерговитрати виробництва. На основі цього можемо стверджувати, що циркулярна економіка сприяє мінімізації негативного впливу господарської діяльності на довкілля.

Висновки. Проведене дослідження засвідчує, що інтеграція принципів циркулярної економіки у діяльність соціальних підприємств має системний, багаторівневий та стратегічно важливий характер. Вона виступає не лише інструментом підвищення ефективності господарювання, але й механізмом посилення соціальної місії підприємств та їх внеску у сталий розвиток. У сучасних умовах економічної нестабільності, ресурсних обмежень та екологічних викликів саме циркулярні підходи дозволяють соціальним підприємствам формувати більш гнучкі, адаптивні та стійкі бізнес-моделі.

Встановлено, що застосування принципів циркулярної економіки сприяє оптимізації ресурсоспоживання, скороченню виробничих витрат, зменшенню обсягів відходів та формуванню замкнених виробничих циклів. Це забезпечує підвищення економічної стійкості соціальних підприємств, зменшує їхню залежність від зовнішніх коливань ринку сировини та енергоресурсів, а також створює додаткові джерела вартості через повторне використання та перероблювання ресурсів.

Водночас важливим результатом інтеграції принципів циркулярної економіки у діяльність підприємств є посилення соціального та екологічного впливу діяльності підприємств, які працюють за принципами циркулярної економіки. Циркулярна економіка сприяє формуванню нових робочих місць, розвитку інклюзивних бізнес-моделей та залученню вразливих груп населення до економічної активності. Окрім цього, вона забезпечує зменшення негативного впливу на довкілля через скорочення викидів та раціональне використання природних ресурсів, що підсилює загальний ефект соціальної відповідальності бізнесу.

Особливо важливим є те, що інтеграція циркулярних принципів стимулює інноваційний розвиток соціальних підприємств, сприяючи появі нових бізнес-моделей, зокрема сервісних та ресурсно зорієнтованих підходів. Це підвищує їх конкурентоспроможність та дозволяє ефективніше реагувати на сучасні виклики економічного та соціального середовища.

Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язати з розробкою практичних механізмів імплементації циркулярних бізнес-моделей у діяльність соціальних підприємств, удосконаленням нормативно-правового забезпечення їх функціонування, а також формуванням інструментів державної та інституційної підтримки. Окремого наукового опрацювання потребує питання оцінювання ефективності інтеграції циркулярної економіки у соціальне підприємництво з урахуванням економічних, соціальних та екологічних показників.

Список використаних джерел

1. Wronka-Pośpiech M., Twaróg S. Social Economy Organizations as Catalysts of the Green Transition: Evidence from Circular Economy, Decarbonization, and Short Food Supply Chains. *Resources*. 2025. № 14(9). 138. DOI: <https://doi.org/10.3390/resources14090138> URL: <https://www.mdpi.com/2079-9276/14/9/138> (дата звернення: 17.04.2026).
2. Villalba-Eguiluz U., Sahakian M., González Jamett C., Etxezarreta E. Social and solidarity economy insights for the circular economy: Limited-profit and sufficiency. *Cleaner Production*. 2023. Vol. 418. 138050. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.138050> URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959652623022084?via%3Dihub> (дата звернення: 17.04.2026).
3. Андрусів У.Я., Зелінська Г.О. Трансформація корпоративної соціальної відповідальності бізнесу на засадах циркулярної економіки. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*. 2024. № 2 (30). С. 52-60. DOI: [https://doi.org/10.31471/2409-0948-2024-2\(30\)-52-60](https://doi.org/10.31471/2409-0948-2024-2(30)-52-60)
4. Сич О.А. Інтеграція принципів циркулярної економіки в стратегії корпоративної соціальної відповідальності. *Економіка та суспільство*. 2025. № 73. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-18> URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5836/5777> (дата звернення: 17.04.2026).
5. Легенчук С.Ф., Захаров Д.М., Назаренко Т.П. Принципи циркулярної економіки як фактор розвитку нефінансової звітності. *Економіка, управління та адміністрування*. 2025. № 3 (113). С. 45-52. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2025-3\(113\)-45-52](https://doi.org/10.26642/ema-2025-3(113)-45-52)
6. Горбаль Н.І., Ломага Ю.Р. Циркулярна економіка – основа сталого розвитку підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Проблеми економіки та управління. 2022. № 1 (6). С. 9–24. DOI: <https://doi.org/10.23939/semi2022.01.009>
7. ЮНІДО. Циркулярна економіка для промислового розвитку в Україні: дослідження стану. Відень, ЮНІДО.2024: веб-сайт. URL: <http://www.recrc.org/circular-economy/> (дата звернення: 17.04.2026).
8. Нагара М.Б. Циркулярна економіка: генезис, структура, особливості. *Економіка та держава*. 2021. № 10. С. 68–73. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.10.68>
9. Редько К.Ю. Соціальне підприємництво як основа для переходу до циркулярної економіки в Україні. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2023. № 25. С. 32-37. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.25.2023.278421>
10. Shpak N., Kuzmin O., Melnyk O., Ruda M., Sroka W.. Implementation of a Circular Economy in Ukraine: The Context of European Integration. *Resources*. 2020. № 9(8), P. 96-103. DOI: <https://doi.org/10.3390/resources9080096>
11. Нагайчук В., Сисоєва І. Механізми реалізації потенціалу розвитку галузі поводження з відходами на принципах циркулярної економіки. *Вісник*

Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. 2026. № 1. С. 174-182. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-350-22>

References

1. Wronka-Pośpiech, M., & Twaróg, S. (2025). Social Economy Organizations as Catalysts of the Green Transition: Evidence from Circular Economy, Decarbonization, and Short Food Supply Chains. *Resources*, 14 (9), 138. DOI: <https://doi.org/10.3390/resources14090138> Retrieved from: <https://www.mdpi.com/2079-9276/14/9/138> [in English].

2. Villalba-Eguiluz, U., Sahakian, M., & González Jamett, C., & Etxezarreta, E. (2023). Social and solidarity economy insights for the circular economy: Limited-profit and sufficiency. *Cleaner Production*, 418, 138050.15. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.138050> Retrieved from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959652623022084?via%3Dihub> [in English].

3. Andrusiv, U.Ya., & Zelinska, H.O. (2024). Transformatsiia korporativnoi sotsialnoi vidpovidalnosti biznesu na zasadakh tsyrkuliarnoi ekonomiky [Transformation of corporate social responsibility of business based on the principles of circular economy]. *Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu nafty i hazu. Serii: Ekonomika ta upravlinnia v naftovii i hazovii promyslovosti – Scientific Bulletin of Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas. Series: Economics and Management in the Oil and Gas Industry*, 2 (30), 52–60. DOI: [https://doi.org/10.31471/2409-0948-2024-2\(30\)-52-60](https://doi.org/10.31471/2409-0948-2024-2(30)-52-60) [in Ukrainian].

4. Sych, O.A. (2025). Intehratsiia pryntsyviv tsyrkuliarnoi ekonomiky v stratehii korporativnoi sotsialnoi vidpovidalnosti [Integration of the principles of circular economy into corporate social responsibility strategies]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 73. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-18> Retrieved from: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5836/5777> [in Ukrainian].

5. Legenchuk, S.F., Zakharov, D.M., Nazarenko, T.P. (2025). Pryntsyvy tsyrkuliarnoi ekonomiky yak faktor rozvytku nefinansovoi zvitnosti [Principles of the circular economy as a factor in the development of non-financial reporting]. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia – Economics, Management and Administration*, 3 (113), 45–52. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2025-3\(113\)-45-52](https://doi.org/10.26642/ema-2025-3(113)-45-52) [in Ukrainian].

6. Horbal, N.I., & Lomaha, Yu.R. (2022). Tsyrukuliarna ekonomika – osnova staloho rozvytku pidpriemstv [Circular economy as the basis of sustainable development of enterprises]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Serii: Problemy ekonomiky ta upravlinnia – Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series: Problems of Economics and Management*, 1 (6), 9–24. DOI: <https://doi.org/10.23939/semi2022.01.009> Retrieved from: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2022/apr/27434/220198v-erstka-11-26.pdf> [in Ukrainian].

7. UNIDO (2024). *Circular economy for industrial development in Ukraine: state assessment Vienna: United Nations Industrial Development Organization*

(UNIDO). Retrieved from: <http://www.recpc.org/circular-economy/> [in English].

8. Naharaб M.B. (2021). Tsyrkuliarna ekonomika: henezys, struktura, osoblyvosti [Circular economy: genesis, structure, features]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, 10, 68–73. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.10.68> [in Ukrainian].

9. Redko, K.Yu. (2023). Sotsialne pidpriemnytstvo yak osnova dlia perekhodu do tsyrkuliarnoi ekonomiky v Ukraini [Social entrepreneurship as a basis for transition to the circular economy in Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut» – Economic Bulletin of National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»*, 25, 32–37. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.25.2023.278421> [in Ukrainian].

10. Shpak, N., Kuzmin, O., Melnyk, O., Ruda, M., Sroka, W. (2020). *Implementation of a circular economy in Ukraine: the context of European integration. Resources*, 9 (8), 96–103. DOI: <https://doi.org/10.3390/resources9080096> [in English].

11. Nahaichuk, V., & Sysoieva, I. (2026). Mekhanizmy realizatsii potentsialu rozvytku haluzi povodzhennia z vidkhodamy na pryntsypakh tsyrkuliarnoi ekonomiky [Mechanisms for realizing the development potential of the waste management sector based on circular economy principles]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky – Herald of Khmelnytskyi National University. Series: Economic Sciences*, 1, 174–182. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-350-22> [in Ukrainian].

Відомості про авторів

КІЧУК Надія Вячеславівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, права та управління бізнесом, Одеський національний економічний університет (65082, м. Одеса, вул. Преображенська, 8, email: kichuknv@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-3032-1238>).

ДОБРОВА Наталя Василівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, права та управління бізнесом Одеський національний економічний університет (65082, м. Одеса, вул. Преображенська, 8, email: dobrovanataly1963@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1786-1291>).

КІЧУК Nadiia – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics, Law and Business Management, Odesa National Economic University (65082, Odesa, 8, Preobrazhenska Str., e-mail: kichuknv@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-3032-1238>).

DOBROVA Nataliia – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics, Law and Business Management, Odesa National Economic University (65082, Odesa, 8, Preobrazhenska Str., e-mail: dobrovanataly1963@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1786-1291>).

Надходження статті 04.05.2026.

Прийнято 15.05.2026.

Опубліковано 28.05.2026.